

СТАНОВИЩЕ

от д-р Станислав Кръстев Костов,

доцент по Право на Европейския съюз във Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6 Право (научна специалност „Право на Европейския съюз“), обявен в ДВ, бр. 35 от 24.04.2018 г.

I. Данни за конкурса

Конкурсът за заемане на академична длъжност „доцент“ по 3.6. Право (Право на Европейския съюз) е обявен в ДВ, бр. 35 от 24.04.2018 г. за нуждите на катедрата по Международно право и международни отношения в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Със заповед № РД 38-339/22.05.2018 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури.

На първото заседание на научното жури ми е възложено да изготвя становище за целите на настоящия конкурс.

II. Данни за кандидата

Единствен кандидат в настоящия конкурс е г-н Христо Илков Христов, доктор по право от ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ и от Университета на Нанси, Франция, с

дисертационен труд на тема „Процесът на европейска интеграция и признаването на наказателна компетентност на ЕС”. От 2009 г. Христо Христов е асистент по Право на Европейския съюз в катедрата по Международно право и международни отношения в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, а от 2012 г. – главен асистент.

III. Съответствие с изискванията на чл. 24 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и чл. 105 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ

Член 24 ЗРАСРБ в приложимата му за настоящия конкурс редакция и чл. 105 от Правилника на СУ предвиждат три кумулативни изисквания, на които следва да отговарят лицата, които заемат академичната длъжност доцент – (1) придобита ОНС „доктор“, (2) заемане за срок не по-малък от две години на длъжностите „асистент“ и/или „главен асистент“ или алтернативни и (3) представяне на публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания или доказателства за съответни на тях художественотворчески постижения в областта на изкуствата, които не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Христо Христов формално отговаря на посочените изисквания. От 2012 г. е доктор по право, заемал е длъжностите „асистент“ и „главен асистент“ в ЮФ на СУ от 2009 г. досега и е представил в настоящия конкурс монографично изследване „Вътрешен пазар и основни свободи на движение в правото на Европейския съюз“, публикувано през 2018 г. от издателство „Сиела“ с ISBN: 978-954-28-2607-1, свободно и публично достъпно в разпространителската мрежа. Представеното монографично изследване не повтаря дисертационния труд на кандидата, посветен на наказателноправните аспекти на европейската интеграция.

Тъй като Христо Христов е единствен кандидат в обявения конкурс, не следва да се прави преценка по допълнителните показатели по чл. 111, ал. 2 от Правилника на СУ. Доколкото все пак става дума за заемане на преподавателска длъжност, следва да се отбележи, че кандидатът безспорно разполага с необходимия за това преподавателски опит, натрупан както при провеждането на семинарни занятия по Право на

Европейския съюз от 2009 г. досега, така и във връзка с водени от него курсове и отделни лекции в Магистърската програма по право на ЕС на ЮФ на СУ от 2007 г. досега, в Академията на МВР, в катедра Европеистика на ФФ на СУ, в Европейския университетски център в Нанси, Франция. Христо Христов води и обучения по различни въпроси от правото на ЕС на практикуващи юристи.

IV. Научни приноси на гл. ас. д-р Христо Христов в трудовете, представени от него за участие в конкурса

Христо Христов участва в конкурса с монографично изследване **“Вътрешния пазар и основните свободи на движение в правото на Европейския съюз”**, Сиела, София, 2018 г., 520 с., ISBN: 978-954-28-2607-1, студия **“Трансатлантическо сътрудничество в борбата с тероризма и тежката престъпност – обмен на PNR данни и защита на основните права”**, Европейски правен преглед, том XIX, 2017, с. 20-58, три статии (**“За отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на ЕС във вътрешния правен ред на Република България”**, Съвременно право, 3/2017, стр. 50-61, **“Принципът на правовата държава в правния ред на Европейския съюз”**, in Николова, Р., (съст.), **“Законът на правото или правото на закона”**, Сборник с публикации на Нов български университет, София, 2016, с. 169-189, **“Прилагане на преюдициалното запитване в наказателното производство”**, Адвокатски преглед, 3/2015, с. 23-30) и коментар **“Договорът за стабилност, координация и управление – какви решения за икономическия и паричен съюз”**, in Семов, А., (съст.) **“Новият европейски пакт от март 2012. Договор за стабилност, координация и управление в Икономическия и паричен съюз”**, София, 2012, с. 49-65, ISBN: 978-954-07-3351-7.

Всички те са публикувани след защитата на докторската му дисертация през 2012 г. и са посветени на проблеми от правото на ЕС, различни от разглежданите в дисертационния му труд, поради което се приемат за рецензиране.

IV.1 Монографията **„Вътрешен пазар и основните свободи на движение в правото на Европейския съюз”** е в общ обем от 520 страници. Изложението е структурирано във въведение, шест глави, заключение, библиография и индекс на съдебната практика. Библиографията е изключително богата. Заглавията, посочени в библиографията, са

цитирани коректно в бележките под линията. Индексът на съдебната практика е удачно структуриран, като съдебните решения са групирани според основните теми в изложението, които са предмет на анализ.

Структурата на монографията е логична. След въведението тя включва първа глава. Посветена на вътрешния пазар и основните свободи на движение като а именно измерение на европейската интеграция, а следващите глави (II-VI) следват систематиката на Договора за функциониране на ЕС, и съдържат анализ на правния режим на свободното движение на стоки, хора, правото на установяване, свободното движение на услуги и капитали. В заключението накратко са изведени основните приноси моменти на изследването.

Избраната структура е пряко следствие от последователно проведената концепция на автора, че основните свободи на движение формират едно цяло като съставни елементи на вътрешния пазар и са подчинени на единен правен режим, въпреки че се характеризират и с определени специфики, поради което правната уредба по отношение на всяка от свободите съдържа и специални правила. С оглед на тази концепция авторът анализира общите елементи на свободите на движение като основа на вътрешния пазар и специфичните особености на всяка една от свободите.

Избраният подход следва да бъде подкрепен. Авторът можеше да се ограничи до анализ на правната уредба и приложимата съдебна практика по отношение на всяка една от свободите на движение, изводите от които сами по себе си щяха да имат приносно значение. С извеждането на елементите, общи за всички свободи на движение и с обосноваването на виждането, че вътрешният пазар в цялост представлява основополагащо измерение на интеграционния процес, Христо Христов е изградил обаче обща концепция за вътрешния пазар, която се откроява като основно достойнство с отчетлив приносен характер на рецензираната монография.

Съществен приносен момент в работата е и извеждането и обосноваването на понятието за хармонизация и връзката му с принципа на взаимното признаване.

Несъмнено достойнство на изследването е систематизирането на практиката на Съда на ЕС във връзка (и не само) с четирите свободи на движение. Множество понятия, използвани в уредбата на ДФЕС относно вътрешния пазар, имат собствено значение в правния ред на Съюза, което повече или по-малко е изяснено в практиката на Съда на

ЕС. Наред с това и тъй като вътрешният пазар е в основата на функционирането на интеграционния процес, Съдът на ЕС многократно се е произнасял по прилагането на правото на ЕС в тази област и относно съответствието на националните законодателства с изискванията на вътрешния пазар и четирите свободи. Систематизирането на тази практика не е лесна задача, тъй като през годините тя е била променяна и нюансирана. В тази връзка монографията има значителна научно-приложна стойност и несъмнено би била задължителна основа както за всички бъдещи изследвания, посветени на свободите на движение в ЕС, така и за обучението по материално право на ЕС.

Посоченото до тук далеч не изчерпва научните достойнства и приноси на рецензията, но смятам, че откритите приноси са съществени за извода, че с представената монография Христо Христов напълно покрива изискванията на ЗРАСРБ за заемане на академична длъжност „доцент“ по Право на Европейския съюз. Той е завършен изследовател, избрал е за изследването си тема, която е основополагаща за функционирането на ЕС и нещо я е разработил. На собствено основание положително оценка заслужава обстоятелството, че това е тема от материалното право на ЕС, на което по различни причини досега българската доктрина не обръща необходимото внимание. Като препоръка, без това да бъде възприемано като недостатък на монографията, бих предложил следващите му изследвания, посветени на свободите на движение, авторът да обърне повече внимание на проблемите, свързани с транспонирането и прилагането на правото на ЕС в областта на свободите на движение в България. Изводите, които разглеждането на тези проблеми налагат, в не малка степен биха могли да поставят под съмнение ефективността на прилагането на правото на ЕС в областта на четирите свободи у нас.

IV.2 Студията **“Трансатлантическо сътрудничество в борбата с тероризма и тежката престъпност – обмен на PNR данни и защита на основните права”** има за предмет неизследван у нас проблем. Основните приноси в рецензираната студия се изразяват в систематизацията на различните модели за обработка на резервационни данни на пътниците при използването на авиационни транспортни услуги. Особено внимание авторът отделя на въздействието на изискването за защита на личните данни, и по-общо – за защита на основните права, върху обмена на резервационни данни на пътниците. В резултат на извършения анализ той очертава и основните проблеми при трансфера на PNR данни в рамките на трансатлантическото

сътрудничество, което също представлява несъмнен принос в българската правна литература. При действието на решението на Съда на ЕС по делото Shrems Христо Христов посочва и основните проблемни моменти в приложимия в САЩ режим по отношение на защитата на личните данни. Основният извод в студията, а именно че намирането на пълноценен баланс между изискванията на сигурността и ефективната защита на правата на човека е от решаващо значение за трансатлантическото сътрудничество и за успеха на борбата с тероризма, следва да бъде споделен.

IV.3 Статията **„За отговорността на държавата за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на ЕС във вътрешния правен ред на Република България“** всъщност представя преработеното становище на автора, представено пред Общото събрание на Гражданската и Търговската колегия на ВКС и Колегиите на ВАС по тълк. д. № 2/2015 г. по описа на ВКС. Известно е, че от 2015 г. до сега ВКС и ВАС все още не са се произнесли по въпроса относно компетентния съд и реда, по който следва да се разглеждат исковете за обезщетяване на вреди, причинени в резултат от нарушение на правото на ЕС, което допринася за натрупването на противоречива съдебна практика. Забавянето на произнасянето на върховните съдилища е индикация за сложността на разглеждания въпрос, с чието разрешаване Христо Христов се е справил, опирайки се на основните законови положения и разпределението на компетентността на съдилищата, установено в ЗОДОВ. Известно е, че при настоящото състояние на българското законодателство подкрепям основния извод, до който е достигнал и авторът, а именно, че исковете за обезщетяване на вреди, причинени в резултат от нарушение на правото на ЕС, следва да се разглеждат при прилагане на предимствата, установени в ЗОДОВ, от административните съдилища, ако вредата е причинена в резултат на актове, бездействия и дейност на административните органи и от гражданските съдилища в останалите случаи. Авторът удачно извежда това заключение след анализ на изискванията на принципите на ефективност и равностойност, чрез които се ограничава процесуалната автономия на държавите членки.

IV. 4 Статията **“Принципът на правовата държава в правния ред на Европейския съюз”** има за цел да очертае основните проявления на принципа за върховенство на правото в правната система на ЕС. Систематизирана е основополагащата практика на Съда на ЕС в тази връзка, както и основните достижения на доктрината. Обоснован е изводът за конституционноправни характер на уредбата на първичното право, особено

що се отнася до ценностите на ЕС, една от които е правовата държава и въз основа на това се предлага виждането (струва ми се за пръв път в българската доктрина), че правната система на ЕС се характеризира и с особена форма на контрол за конституционност посредством завършената система за съдебен контрол, установена в Договорите.

IV. 5 Статията **“Прилагане на преюдициалното запитване в наказателното производство”** има за предмет изясняването на някои елементи на производството за преюдициални заключения по чл. 267 ДФЕС при прилагането му по наказателни дела. Статията е изключително актуална с оглед на първите преюдициални запитвания по наказателни дела отправени през 2014 г. от Софийския градски съд. Основен приносен момент в нея е обосноваването, макар и накратко, на извода, че и националните съдилища разполагат с компетентност да тълкуват правото на ЕС. Също с такова значение е и изводът, че посредством преюдициалното запитване националните съдилища не придобиват квазинормотворческа роля в правотворческата роля на ЕС.

IV. 6 Коментарът **“Договорът за стабилност, координация и управление – какви решения за икономическия и паричен съюз”** предлага анализ на правната природа на този акт и съотношението му с Договорите. Авторът прави критичен прочит на новото споразумение, като откроява и основните слабости на новата уредба за финансова стабилност. Това следва да се оцени като основен приносен момент на коментара. Коментарът поставя и същностния въпрос за диференциацията в развитието на процеса на европейска интеграция между различните държави членки и усложняването на правния инструментариум, свързан с осъществяването на европейския проект.

С оглед на изложеното поддържам, че приетите за рецензиране научни трудове следва да се оценят положително.

V. Заключение

Въз основа на положителната оценка на представените от кандидата научни публикации – предмет на рецензиране в настоящия конкурс, както и с оглед на цялостната му преподавателска и изследователска дейност, може да се направи обоснован извод, че гл. ас. д-р ХРИСТО ИЛКОВ ХРИСТЕВ притежава задълбочена теоретична подготовка и необходимия преподавателски опит и професионална квалификация, с които напълно отговаря на изискванията по чл. 24, ал. 1 ЗРАСРБ и чл.

105 от Правилника на СУ да бъде предложен и избран на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6. Право (Право на Европейския съюз) в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, поради което предлагам на членовете на почитаемото научно жури да гласуват положително.

гр. София, 7 август 2018 г.

Доц. д-р Станислав Костов